

Informe en relació amb la consulta plantejada per una universitat sobre diverses qüestions de procediment i de gestió de les seves bases de dades

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit emès pel Rector d'una Universitat sobre diverses qüestions de procediment i de gestió de les seves bases de dades i la seva adequació a la normativa de protecció de dades personals.

Analitzada la petició i vist l'informe de l'Assessoria Jurídica, es dictamina el següent:

I

(...)

II

La Universitat exposa, en el seu escrit de consulta, que és responsable del fitxer anomenat "Gestió Acadèmica", creat amb les finalitats següents:

- Accés a la universitat.
- Preinscripció.
- Admissió, matrícula, avaluació i gestió de l'expedient acadèmic.
- Convalidacions.
- Anàlisi de l'evolució i rendiment dels estudiants.
- Acreditació d'estudis realitzats.
- Registre i expedició de títols.
- Estudis per a estrangers.
- Assegurances.
- Emissió del carnet.
- Cens electoral intern.
- Graus, Màsters i Postgraus.

Les dades personals que conformen aquest fitxer són:

- DNI/NIF/NIE.
- Nom i cognoms.
- Direcció.
- Telèfon.
- Correu electrònic.
- Signatura.
- Imatge/veu.
- Signatura electrònica.
- Núm. SS/Mutualitat.
- Altres tipus de dades:
 - Característiques personals.
 - Circumstàncies socials.
 - Acadèmiques i professionals.
 - Econòmiques, financeres i d'assegurances.

L'origen d'aquestes dades és l'imprès de matrícula dels estudiants que han cursat estudis a la Universitat o en algun dels seus centres adscrits, o que han rebut el títol de la Universitat.

En relació amb aquest fitxer de "Gestió Acadèmica", la Universitat manifesta que, pel que fa a aquells estudiants que varen cursar els seus estudis abans de l'any 2000, no té constància que aquests haguessin prestat el seu consentiment per al tractament d'aquestes dades amb les finalitats indicades. Pel que fa a la resta d'estudiants, la Universitat manifesta que sí disposen del dit consentiment.

Dit això, la Universitat exposa que, actualment, vol emprar algunes d'aquestes dades per mantenir un contacte amb aquests estudiants per tal de mantenir-los informats de:

- Les activitats institucionals i acadèmiques de la Universitat.
- La seva oferta de cursos i postgraus.
- Els seus serveis.
- Diverses campanyes per aconseguir fons per a projectes de la Universitat.

Si s'examina la documentació que acompanya l'escrit de consulta (annexos 1 i 4), pot comprovar-se que la Universitat pretén incorporar determinades dades del citat fitxer "Gestió Acadèmica" al fitxer d'antics alumnes (...). La finalitat d'aquest darrer fitxer és, precisament, *"mantenir una vinculació permanent amb la Universitat i gaudir de tota l'oferta de serveis de la Universitat (...)"*.

Per la informació de què es disposa, la dita incorporació de dades al fitxer d'antics alumnes tindria lloc un cop els estudiants han finalitzat els seus estudis, moment en què passen a ser considerats exalumnes o antics alumnes de la Universitat.

Per tal d'informar als seus exalumnes d'aquest tractament, això és la incorporació de les seves dades al fitxer d'antics alumnes per tal de mantenir-los informats de diversos serveis i activitats de la Universitat, i recavar el corresponent consentiment, la Universitat planteja dur a terme dos procediments, els quals diferencia segons si els afectats formen part del que la Universitat anomena grup d'exalumnes dels què no té constància de consentiment per al tractament de les seves dades en el fitxer "Gestió Acadèmica" (procediment número 1), o bé del grup d'exalumnes dels què sí en té constància (procediment número 2). La informació relativa als procediments s'acompanya a l'escrit de consulta com a documents annexos núm. 1 a 4.

Dit això, la Universitat sol·licita el pronunciament de l'Autoritat respecte l'adequació d'aquests dos procediments a la normativa de protecció de dades personals.

III

D'entrada, cal fer una consideració en relació amb la proposta de la Universitat de dur a terme dos procediments diferents segons si es té constància o no del consentiment prestat per l'afectat per al tractament de les seves dades incloses en el fitxer "Gestió Acadèmica".

Com s'ha vist, la intenció de la Universitat seria poder tractar determinades dades personals dels que han estat alumnes seus, incloses en el dit fitxer "Gestió Acadèmica", per mantenir el contacte amb ells i informar-los de diversos serveis i activitats que podrien ser del seu interès. Aquestes dades, per la informació de què es disposa, s'incorporarien en el fitxer d'antics alumnes (annexos 1 i 4).

Aquesta actuació, en la mesura que comportarà un nou tractament de dades, requerirà l'obtenció d'un consentiment específic per dur-la a terme (article 6.1 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD)) i això, cal assenyalar, amb independència de si les persones afectades varen o no consentir, en el seu dia, el tractament de les seves dades per a les finalitats indicades en el fitxer "Gestió Acadèmica".

És a dir, el consentiment obtingut per la Universitat per tractar les dades amb una finalitat o finalitats determinades –en aquest cas, per a les previstes en el fitxer "Gestió Acadèmica"- no comporta de manera directa el consentiment per tractar-les amb una altra finalitat –en aquest cas, la prevista o previstes en el fitxer d'antics alumnes. Dur a terme tal tractament resultaria contrari al principi de qualitat de les dades (article 4.1 LOPD).

Així doncs, tant si els estudiants (els afectats) varen consentir el tractament de les dades que es van incloure en el fitxer "Gestió Acadèmica" com si no es té constància de la prestació d'aquest consentiment, la Universitat haurà de demanar a tots ells per igual el consentiment per destinar les seves dades a una nova finalitat, prevista en el present cas al fitxer d'antics alumnes.

Per tant, cal dir que no caldria dur a terme dos procediments diferents per informar i demanar el dit consentiment tal i com planteja la Universitat en el seu escrit.

Altra cosa és que, en el moment d'informar i sol·licitar el consentiment per al tractament de les dades amb les finalitats del fitxer "Gestió Acadèmica", la Universitat també informés a l'afectat del fet que les dades d'aquest fitxer s'incorporaran en el fitxer d'antics alumnes, per tal de, un cop finalitzats els seus estudis, mantenir el contacte amb ell com exalumne i informar-lo de diverses activitats i serveis de la Universitat, i requerís, en aquest sentit, el seu consentiment específic a aquest efecte.

En aquest cas, atès que la Universitat ja disposaria del consentiment de l'afectat per destinar les seves dades personals del fitxer "Gestió Acadèmica" al fitxer d'antics alumnes no caldria sol·licitar-lo de nou. Ara bé, tenint en compte el temps transcorregut entre la prestació d'aquest consentiment i el tractament efectiu de les dades, això és un cop finalitzen els estudis, seria aconsellable que la Universitat li facilités la possibilitat de donar-se de baixa de les comunicacions que rep en base al dit consentiment. En aquest sentit, caldria incloure en la comunicació la manera en què l'afectat pot donar-se de baixa (document de l'annex 2).

Arribats a aquest punt, es considera pertinent fer referència al document de l'annex 3.

D'acord amb les manifestacions fetes per la Universitat en el seu escrit, aquest document s'empra per informar i recollir el consentiment dels afectats (futurs alumnes) per al tractament de les seves dades amb les finalitats descrites al fitxer "Gestió Acadèmica". Per tant, aquest seria el document que la Universitat també podria emprar per sol·licitar el consentiment específic per al tractament de les dades amb les finalitats previstes al fitxer d'antics alumnes, com s'ha fet referència.

Sent així, seria necessari que la Universitat modifiqués la clàusula informativa que s'hi conté, per tal que l'afectat conegui, de manera expressa, precisa i inequívoca, que les seves dades també podran ser tractades per a les finalitats previstes al fitxer d'antics alumnes i disposi de la possibilitat de donar el seu consentiment específic a aquest efecte. En aquest sentit, es recomana emprar dues caselles, de manera que l'afectat pugui manifestar lliurement i de manera separada el seu consentiment (o no) per a cadascun dels dits tractaments.

Així mateix, cal fer una observació addicional en relació amb el contingut d'aquest document de l'annex 3. Pot observar-se que en aquest document consten dues informacions diferents: una en què es fa referència a les dades bancàries -i a dues autoritzacions que pot efectuar l'alumne que es matricula a la Universitat en relació amb aquestes dades-, i una altra en què es conté la clàusula informativa a què abans s'ha fet referència.

En atenció a aquesta estructura podria semblar que el consentiment que la Universitat sol·licita a l'afectat per al tractament de les dades amb les finalitats previstes al fitxer "Gestió Acadèmica" només comprèn el tractament de les seves dades bancàries. Si bé pot intuir-se que l'omissió de la resta de dades de l'alumne que són necessàries per a la "Gestió Acadèmica" (dades identificatives, dades de característiques personals, dades acadèmiques i professionals, entre d'altres) podria respondre al fet de no haver aportat (com annex 3) el document íntegre que la Universitat facilita als seus alumnes, es recomana, en qualsevol cas, revisar aquest aspecte.

Fetes aquestes consideracions inicials s'examina, a continuació, l'adequació a la normativa de protecció de dades dels procediments proposats per la Universitat per informar i recavar el consentiment dels afectats.

Cal dir però, que el dit examen s'efectua només en relació amb el procediment núm. 1, atès que són procediments substancialment iguals.

IV

D'acord amb les manifestacions de la Universitat, el procediment núm. 1 proposat per recollir el consentiment dels seus exalumnes consistiria en l'enviament d'una comunicació postal o electrònica que inclogui el dret d'informació i en què es demani el consentiment per al tractament de les dades següents: DNI/NIF/NIE, nom i cognoms, direcció, telèfon, correu electrònic, dades acadèmiques i dades professionals. S'adjunta, com a document annex 1, el text d'aquesta comunicació.

Aquest procediment núm. 1 descrit per la Universitat sembla respondre al procediment regulat a l'article 14 del Reglament de desplegament de la LOPD, aprovat pel Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre (RLOPD).

D'acord amb l'apartat 1 d'aquest article, per tal de poder sol·licitar, mitjançant aquest procediment, el consentiment dels afectats, és necessari que el tractament previst pel responsable no exigeixi la prestació d'un consentiment exprés per part dels afectats, com seria el cas del tractament de dades especialment protegides, en què el legislador ha establert la necessitat d'un consentiment exprés i per escrit per al tractament de les dades d'ideologia, religió, creences i afiliació sindicat (article 7.2 LOPD), o solament el consentiment exprés per al tractament de les dades relacionades amb la salut, l'origen racial i la vida sexual (article 7.3 LOPD).

En el cas examinat i de conformitat amb el document de l'annex 1, el conjunt de dades personals sol·licitat per la Universitat als seus exalumnes comprèn dades identificatives (nom i cognoms, DNI, adreça postal o electrònica, telèfon), dades de característiques personals (data de naixement i nacionalitat) i dades acadèmiques i professionals (títol obtingut, facultat o centre que l'ha expedit i any de promoció).

Per tant, atès que no es tractarien dades que requereixen la prestació d'un consentiment exprés per part dels afectats, seria possible sol·licitar el consentiment a través del procediment núm.1 descrit per la Universitat.

Encara en relació amb aquestes dades personals, cal afegir que, (...) si bé s'ha previst, en l'apartat relatiu a l'estructura bàsica del fitxer d'antics alumnes, que en el dit fitxer s'incorporaran també dades econòmicofinanceres i d'assegurances, en l'escrit que la Universitat adreçarà als afectats (annex 1) no s'hi fa cap referència a la recollida d'aquesta tipologia de dades personals.

Dit això, d'acord amb l'apartat 2 de l'article 14 del RLOPD, la Universitat podrà dirigir-se als exalumnes, als què ha d'informar de manera expressa, precisa i inequívoca dels termes previstos en l'article 5 de la LOPD, això és:

- “a) De l'existència d'un fitxer o un tractament de dades de caràcter personal, de la finalitat de la recollida de les dades i dels destinataris de la informació.*
- b) Del caràcter obligatori o facultatiu de la resposta a les preguntes que els siguin plantejades.*
- c) De les conseqüències de l'obtenció de les dades o de la negativa a subministrar-les.*
- d) De la possibilitat d'exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició.*
- e) De la identitat i la direcció del responsable del tractament o, si s'escau, del seu representant.”*

Si s'examina, en aquest sentit, l'escrit que la Universitat vol adreçar als seus exalumnes (annex 1) pot comprovar-se que s'hi conté una clàusula informativa amb els aspectes previstos als apartats a), d) i e) d'aquest article 5 de la LOPD.

És a dir, la Universitat informa de l'existència d'un fitxer d'antics alumnes de la finalitat del tractament de les dades (*“per a l'enviament tant per mitjà de correu postal com per mitjans electrònics (SMS, missatgeria instantània o correu electrònic) de butlletins, informació de productes i serveis de la Universitat (...) i de les entitats amb les que signi un conveni (...)”*), així com *“per mantenir una vinculació permanent amb la Universitat (...), gaudir i donar accés a tota la oferta de servis interns i externs, i realitzar enquestes o estudis de satisfacció”*), dels destinataris de la informació (no es preveuen cessions, en aquest cas), de la possibilitat d'exercir els drets ARCO, i de la identitat i la direcció del responsable del tractament (la Universitat).

S'omet la informació relativa als apartats b) i c) de l'article 5 de la LOPD, si bé aquesta omisió es considera pertinent, d'acord amb l'article 5.3 de la LOPD, atès que la dita informació es pot deduir clarament de la naturalesa de les dades personals que se sol·liciten, així com de les circumstàncies en què es recullen.

D'altra banda, si bé relacionat amb la informació que s'adreça als afectats, seria bo que en el document de l'annex 1 s'incorporés una explicació detallada dels serveis i de les ofertes (borsa de feina, mentoring, activitats, clubs i chapters internacionals, descomptes, i empenedoria social) que formaran part de la informació que la Universitat vol adreçar als exalumnes (prevista en l'annex 4).

A banda de donar compliment al deure d'informació d'aquest article 5 de la LOPD, el legislador estableix que el responsable ha de concedir un termini de trenta dies perquè l'afectat manifesti la seva oposició al tractament pretès, així com que l'ha d'advertir que, en cas que no manifesti tal negativa a través d'alguns dels mitjans senzills i gratuïts que li faciliti, s'entendrà que consent el tractament de les seves dades (article 14.2 RLOPD).

En el present cas, aquesta obligació es compleix correctament per la Universitat en el seu escrit (annex 1), si bé cal advertir que, tal i com està prevista (*“(...) et volem informar que, si no ens manifestes el contrari (**fent clic aquí**) en el termini d'un mes des de la*

recepció d'aquesta comunicació, voldríem incorporar les teves dades (...)”, només seria vàlida per a les comunicacions electròniques adreçades als seus exalumnes.

En la descripció d'aquest procediment núm.1, la Universitat detalla que el consentiment es vol recavar enviant una comunicació “*postal o electrònica*”, però l'exemple de comunicació aportada en aquest sentit (l'escrit de l'annex 1) només respon a l'opció de sol·licitar el consentiment amb comunicacions electròniques. Per exemple, a banda de facilitar un enllaç (link) a l'afectat per oposar-se al tractament de les dades, també es faciliten enllaços per, si escau, actualitzar les seves dades personals o donar-se de baixa de la recepció d'aquestes comunicacions. Per tant, en cas que la Universitat també optés per recavar el consentiment mitjançant l'enviament de comunicacions postals, caldria adaptar aquests aspectes de l'escrit que es vol enviar als afectats.

Dit això, el legislador també exigeix al responsable adoptar les mesures escaients per assegurar que les comunicacions (postals o electròniques) enviades amb les indicacions esmentades són rebudes pels afectats (els exalumnes), de tal manera que pugui conèixer si han estat objecte de devolució, per qualsevol causa, supòsit en què no podrà tractar les dades dels afectats (en aquest cas, incorporar-les al fitxer d'antics alumnes) que no hagin pogut consentir per manca de comunicació (article 14.3 RLOPD).

En aquest sentit, la Universitat manifesta que considerarà que no ha obtingut el consentiment dels afectats quan la comunicació postal adreçada a un exalumne sigui retornada per qualsevol motiu o quan, tractant-se d'una comunicació electrònica, el servidor transmissor o receptor mostri un error en la entrega.

Pel que fa a les comunicacions postals, cal assenyalar que la Universitat no fa referència al mecanisme en concret que emprarà per garantir-ne l'entrega a l'afectat o, el que és el mateix, per poder conèixer si les comunicacions han estat objecte de devolució. En aquest sentit, cal dir que, sens perjudici de que puguin ser admissibles altres sistemes, un mecanisme que podria permetre a la Universitat conèixer de la seva recepció i, si escau, de la devolució consistiria en efectuar aquestes comunicacions per correu postal certificat amb acusament de recepció. D'acord amb la Llei 43/2010, de 30 de desembre, del servei postal universal, dels drets dels usuaris i del mercat postal, aquest servei d'entrega comporta una garantia fixa contra els riscos de pèrdua, robatori o deteriorament i facilita al remitent, si s'escau i a petició d'aquest, una prova de dipòsit de l'enviament postal o del lliurament al destinatari (article 3.4).

Pel que fa a les comunicacions electròniques, cal dir que, sens perjudici de que l'opció proposada pugui servir a la Universitat per tal de tenir coneixement de l'existència d'algun problema en l'entrega de les comunicacions a l'afectat, és necessari establir un mecanisme que li permeti conèixer amb certesa que les dites comunicacions han estat entregades o rebudes pels afectats i, per tant, si fos el cas, si han estat objecte de devolució.

D'altra banda, la Universitat ha de tenir present que, sol·licitat el consentiment a través d'aquest procediment, no és possible tornar-lo a sol·licitar respecte el mateix tractament (inclusió al fitxer d'antics alumnes) i per a la mateixa finalitat (mantenir el contacte i informar d'activitats i serveis) en el termini d'un any a comptar de la data de l'anterior sol·licitud (article 14.5 RLOPD).

Així mateix, recordar que ha de posar a disposició dels seus exalumnes un mitjà senzill, gratuït i que no l'impliqui cap ingrés, per tal que aquests puguin revocar el consentiment prestat, supòsit en què haurà de cessar en el tractament de les dades (i, per tant, en l'enviament de la informació sobre activitats i serveis) en el termini màxim de deu dies a comptar des de la recepció de la revocació (articles 6.3 LOPD i 17 RLOPD).

En aquest sentit, i d'acord amb la clàusula informativa que consta en l'escrit de l'annex 1 aportat, la Universitat inclou un enllaç (link) en la comunicació adreçada als exalumnes, per tal que aquests es donin de baixa de les comunicacions en qualsevol moment, aspecte que es valora positivament, si bé cal fer dues observacions al respecte:

- Cal que la opció proporcionada li garanteixi el coneixement de la revocació del consentiment efectuada per l'afectat, en el sentit que, un cop revocat, no es realitzin més comunicacions a la persona que s'ha donat de baixa de la seva recepció, és a dir, a la persona que ha revocat el consentiment per al tractament de les seves dades amb aquesta finalitat.

- Cal recordar que aquesta opció de revocació del consentiment (facilitar un link) només és viable per a les comunicacions electròniques. Per tant, caldrà preveure una altra opció en les comunicacions postals que, si escau, s'efectuïn (per exemple, un enviament prefranquejat, una trucada a un número telefònic gratuït o als serveis d'atenció al públic, entre d'altres). De la mateixa manera, cal assegurar que, revocat el consentiment, no s'efectuaran més comunicacions.

D'altra banda, la Universitat també manifesta, com a part d'aquest procediment núm. 1 que s'examina, que passat més d'un mes des de l'enviament de la primera comunicació, és a dir, de la informació i de la sol·licitud del consentiment (annex 1), s'enviarà una segona comunicació postal o electrònica *"només a aquells exalumnes que no hagin contestat que s'oposen a l'ús de les seves dades"* amb informacions com les descrites en el document adjuntat com a annex 2.

Per tal de considerar aquesta previsió conforme amb la normativa de protecció de dades, caldria preveure que aquesta segona comunicació (la de l'annex 2) s'enviarà, a banda de passat més d'un mes des de l'enviament de la primera comunicació, només a aquells exalumnes *"que l'hagin rebut i no hagin contestat que s'oposen a l'ús de les seves dades"*.

Dit això, cal dir que l'enviament d'aquest document, que comprèn la informació sobre activitats, serveis, cursos, postgraus, campanyes per aconseguir fons, etc. de la Universitat, no planteja inconvenients des del punt de la vista de la protecció de dades, en la mesura que s'efectuï un cop la Universitat ja disposi del consentiment dels afectats per enviar-los aquesta informació.

D'acord amb les consideracions fetes fins ara en relació amb la consulta plantejada, es fan les següents,

Conclusions

El tractament de les dades incloses en el fitxer "Gestió Acadèmica" per a una altra finalitat requereix que la Universitat obtingui prèviament dels afectats el seu consentiment específic per dur-lo a terme.

En aquest sentit, la distinció de procediments proposada per la Universitat per tal d'informar i recavar el dit consentiment, basada en la constància o no de consentiment per al tractament de les dades del fitxer "Gestió Acadèmica" no seria necessària.

Dit això, examinat el procediment núm. 1 es considera, en termes generals, conforme amb l'article 14 del RLOPD, sempre que es tinguin en compte les puntualitzacions fetes en aquest informe.

Barcelona, 22 d'abril de 2014